

Nr 21.

Af herrar **Windahl** och **Björek**, om anslag till en särskild byrå hos medicinalstyrelsen för hufvudsakligen lasarets- och apoteksärenden.

Kommittén för medicinalstyrelsens omorganisation har i sitt den 15 november 1909 afgifna underdåniga betänkande föreslagit, att medicinalråden skulle blifva 4 (utom den kamerala byråchefen) med hvar sin af följande byråer:

Hälsovårdsbyrån,
Medicinalbyrån,
Lasarets- och apoteksbyrån,
Hospitalsbyrån.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition återfinnas endast 3 af dessa byråer, i det att lasarets- och apoteksbyrån strukits samt lasaretsärendena hänvisats till hälsovårdsbyrån och apoteksärendena till medicinalbyrån.

Emellertid har vederbörande departementschef till statsrådsprotokollet uttalat, att han är »synnerligen tveksam i fråga om möjligheten för medicinalstyrelsen att på ett tillfredsställande sätt handhafva sin förvaltning» med detta till tre inskränkta antal medicinalråd.

Medicinalstyrelsen själf såväl som tjänstemän, som där under längre tid förvaltat medicinalrådsämbete, äro öfvertygade om, att detta icke är möjligt, och denna åsikt biträdades äfven af läkare utom ämbetsverket, som genom sin verksamhet kommit till insikt om innebörd och omfång af en stor mängd dithörande ärenden, hvilkas sorgfälliga pröfning och tidsenliga lösning är af mycket stor samhällelig betydelse.

Till *medicinalbyråns* handläggning hörer hufvudsakligen:

alla af domstolar infortrade rättsmedicinska utlåtanden, som ej angå sinnesbeskaffenhet;

granskning af årligen omkring 500 rättsmedicinska obduktionsprotokoll med tillhörande utlåtanden;

granskning af talrika andra rättsmedicinska yttranden (afgifna af läkare angående lefvande personer, yttre våld o. d.);

hela den civila läkarvården med provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare m. fl.; dessas befordringar, tjänstledigheter, årsberättelser, reserapporter o. d.

Samme byråchef måste också komma att deltaga i behandlingen af årligen numera öfver 100 af domstolar infordrade rättsmedicinska yttranden om personers sinnesbeskaffenhet (se statsverksprop. VI hufvudtiteln sid. 16). Detta arbete är visserligen beroende på, huruvida generaldirektören får tillfälle eller ej att själf deltaga i dessa yttranden. Men då den egentliga lindring i arbetet, som den nya anordningen möjliggör för generaldirektören, består däri, att den medgifver honom rätt till befrielse från deltagande i de rättsmedicinska ärendenas detaljer, så lär han af sin arbetsbördas storlek tvingas att begagna sig af denna möjlighet. Hans lämpligaste ställföreträdare vid dessa ärendens behandling är gifvetvis chefen för medicinalbyrån, enär denne bland medicinalråden skall äga speciell rättsmedicinsk utbildning. Vid sådant förhållande och då enhvar, som känner arbetet i styrelsen, väl vet, att föredraganden där (å den civila roteln) af förestående ärenden, som f. n. tillkomma honom, är till fullo däraf tagen i anspråk, synes det ogörligt att utan stor risk lägga på denne byråchef ännu en ytterligare förvaltningsgren.

I den nådiga propositionen föreslås emellertid att ytterligare på samma medicinalråd lägga onsorgen om *hela apoteksväsendet*. Det är dock bekant, att vid medicinalstyrelsens inrättande 1877 ett medicinalråd anställdes så godt som uteslutande för detta förvaltningsområde, som då var vida mindre omfattande än nu. Att samma medicinalråd dessutom hade att föredraga några grupper af s. k. »småärenden» kan härvid knappast komma i betraktande.

Apotekarledamoten i kommittén (och med honom hela apotekar-kåren) har äfven kräft en särskild föredragande för dessa ärenden. Ett förslag, att de skulle öfverlämnas till föredragning af ombudsmannen, bemötes af herr statsrådet därmed, att de »ej sällan (äro) af invecklad beskaffenhet och (att) de ofta nog viktiga apoteksintressena, hvilka skulle sakna egen representant inom styrelsen, synas i allmänhet böra tillvaratagas af en ledamot» (sid. 59). Åt chefen för samma medicinalbyrå skulle visserligen beredas en god hjälp i arbetet genom en särskild sekreterare (nu en tjänsteman på kansliet) och en medicinalrådsassistent (nu

en läkareamanuens). Chefsomsorgerna kunna dessa dock ej befria honom ifrån, och hans arbetsbördan är redan så anseelig, att den lättad de bättre kvalificerade biträdena kunna bereda honom redan nu är af behöfvat väl påkallad.

Apoteksärendena synas därför icke kunna läggas till medicinalbyrån.

Hälsovårdsbyrån skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag utom den egentliga hälsovården i riket och farsotsskyddet äfven få att handlägga samtliga sjukhusärenden, hvilka som nämnt af kommittén sammanförts med apoteksärendena på en särskild byrå. Rikets sjukvårdsinrättningar, lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus m. fl. hafva som bekant nått en synnerligen stor utveckling, ökas alltjämt liksom de viktiga ärenden, som angå desamma och hafva särskildt genom tillkomsten af tuberkulossjukhusen och ärenden rörande dessa på sista tiden fått ett betydligt ökad omfång. Blevde, så som Kungl. Maj:t föreslagit, samtliga dessa sjukhusärenden öfverförda till hälsovårdsbyrån skulle otvifvelaktigt äfven under normala förhållanden svårt trångmål i ärendenas behandling där vållas. Och mot en sådan ytterligare belastning på denna byrå talar kraftigt den omständigheten, att chefen för hälsovårdsbyrån långa tider måste odeladt ägna hela sin kraft åt åtgärderna till skydd mot hotande kolera samt andra å skilda orter plötsligt uppträdande farsoter och smittosamma sjukdomar. Det synes icke gå an att så belasta denna byråchef med arbete, att han icke får tillfälle med intresse följa vetenskapens och den praktiska hälsovårdens utveckling inom och utom landet. Allt för viktiga intressen skulle genom en dylik anhopning af olikartade göromål äfventyras.

Vid den af Kungl. Maj:t föreslagna anordningen har i afsikt att lätta bördan för hälsovårdsbyråns chef föreslagits anställandet af en särskild lasarettinspektör. Blevde åter en särskild lasarett- och apoteksbyrå inrättad, behöfdes ej denne. Uppenbarligen vore det af stor vikt att inom medicinalstyrelsen själf genom denne byråchef samlades den erfarenhet och ingående kännedom om sjukhusens tillstånd och skötsel, som genom inspektionerna vinnes, och för speciella tillfällen torde såväl för denne ifrågasatte särskilde inspektör som för byråchefen å lasarettbyrån erfordras anlåtande af den kirurg eller invärtens läkare, som i det vetenskapliga rådet skulle ingå.

Samma svårigheter, som möta vid att förlägga apoteksärendena till medicinalbyrån, möta ock vid försök att lägga sjukhusärendena till hälsovårdsbyrån; dessa båda stora förvaltningsgrenar torde därför böra i enlig-

het med kommitténs förslag sammanföras till en särskild lasarett- och apoteksbyrå. Härför tala äfven andra viktiga skäl.

I likhet med kommittén har Kungl. Maj:t föreslagit, att ett af medicinalråden skall erhålla uppdraget att vid behof vara generaldirektörens ställföreträdare och att detta medicinalråd därför skall vara närvarande vid föredragning af viktiga ärenden på de öfriga byråerna. Belastas nu de nämnda byråerna så som det visats skola blifva följden vid den af Kungl. Maj:t föreslagna reduktionen i deras antal, skulle, såsom Medicinalstyrelsen ock i sitt yttrande framhållit, knappast åt någon af deras chefer kunna uppdragas att vara sådan ställföreträdare för generaldirektören, och att hospitalsbyråns chef är i så hög grad tyngd af ärenden, därom torde full enighet råda, att han ej kan härtill ifrågasättas.

Ett ytterligare skäl mot reduktionen af medicinalrådets antal får äfven framhållas. Visserligen har i förslaget ställts till medicinalstyrelsens biträde i speciella fall vetenskapligt utbildade fackmän (det vetenskapliga rådet), men för Styrelsens dagliga arbete fordras ovillkorligen, att vissa vetenskapsgränar äro fullt fackmässigt representerade, och ingendera af dem, som kommittén föreslagit, nämligen *rättsmedicinsk* utbildning hos chefen för medicinalbyrån, *allmän hälsovårdslära och epidemiologi* hos chefen för hälsovårdsbyrån, *sjukhusväsende* hos chefen för lasarett- och apoteksbyrån, *sinnessjukvård* hos chefen för hospitalsbyrån, kan där saknas utan att därigenom stora olägenheter skulle vållas.

En eventuell förflyttning af veterinärärendena till landtbruksstyrelsen kan näppeligen öfva inflytande på frågan om läkare-medicinalrådets antal. En del veterinärärenden ligga uppenbarligen medicinalstyrelsen så nära, att de, äfven sedan veterinärbyrån därifrån förflyttats, i allt fall måste där behandlas. Erinras må om den för allmänna hälsovården och för hindrande af en del epidemiska sjukdomars spridning bland människor så betydelsefulla kontrollen af födoämnen, kött, mjölk och deras hygieniska behandling. Frågorna härom beröra i hög grad i första hand hälsovårdsnämnder och tjänsteläkare, och beskaffenheten af eventuellt behöfliga åtgärder måste tydligen i sista hand prövas äfven af medicinalstyrelsen. Om också, såsom från alla håll förutsatts, samarbete i dessa frågor fortfarande som hittills bör äga rum mellan målsmännen för hälsovården och veterinärfacket, är dock uppenbart, att dylikt samarbete beträffande medicinalstyrelsen ej blir lättare, sedan veterinärbyrån förlagts till landtbruksstyrelsen och ärendena måste behandlas genom gemensamma öfverläggningar eller skriftväxlingar mellan de båda ämbetsverken.

Af det anförda torde framgå, att medicinalrådets antal i medicinalstyrelsen svårligen kan sättas under 4 eller det antal majoriteten i den kungl. kommittén föreslagit. Vid bifall till detta antal torde emellertid, såsom samma kommitté föreslagit, endast på två byråer sekreterare behöfva anställas och notarier på de båda öfriga. Kostnadsökningen blefve sålunda: lön åt ett medicinalråd (af Kungl. Maj:t föreslagen till 8.100 kr.) samt skillnaden mellan aflöningen åt två notarier och aflöningen åt en sekreterare (enl. samma förslag 4.000 + 4.000 — 5.800 = 2.200 kr.), hvaremot arvudet till förut omnämnda särskilda inspektör för lasaretten, af departementschefen beräknadt till 1.000 kr., skulle utgå.

På grund af det anförda få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen i fråga om medicinalstyrelsens organisation måtte bevilja nödigt anslag (enligt förestående beräkning 9.300 kr.), äfven till en särskild byrå för hufvudsakligen lasarets- och apoteksärenden, i enlighet med det förslag, som den 15 nov. 1909 afgifvits af majoriteten inom den för förändrad organisation af samma styrelse tillsatta kungl. kommittén.

Stockholm den 25 januari 1911.

Gustaf Windahl.

Carl H. Björck.
